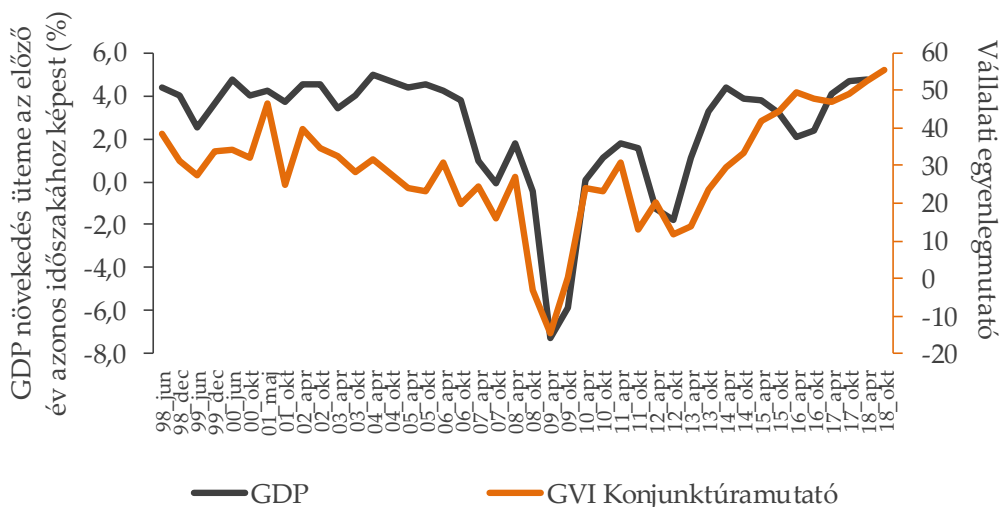

Kedvező üzleti helyzet, továbbra is optimista várakozások – az MKIK GVI 2018. októberi vállalati konjunktúrafelvételének eredményei

Az MKIK GVI legfrissebb vállalati konjunktúravizsgálata 2830 vállalkozás vezetőjének válaszain alapul. Az eredmények szerint a konjunktúramutató értéke 2018 októberében 55 ponton áll, mely érték az adatfelvétel kezdete, 1998 óta a legmagasabb. A múlt félévi javuló tendencia tovább folytatódott, tehát a vállalkozások továbbra is nagyon kedvezőnek ítélik meg az üzleti klímát. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy mind a gép-, mind az építési beruházásokra vonatkozó várakozások jelentősen optimistábbakká váltak az elmúlt fél év során. A bizonytalansági mutató értéke két ponttal csökkent az áprilisi értékhez képest, jelenleg 37 ponton áll. Ez arra utal, hogy a magyar vállalkozások helyzetértékelése egyöntetűbbé vált a legutóbbi adatfelvételhez képest.

1. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúramutató alakulása, 1998. jún.–2018. okt.

	2017. ápr.	2017. okt.	2018. ápr.	2018. okt.
GDP	4,1	4,7	4,8	
GVI Konjunktúramutató	46,8	49,0	52,6	55,5

Forrás: KSH, GVI 2018

Megjegyzés: GDP adatok – szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott adatokból számolt, féléves növekedési ütemek, előző év azonos időszaka = 0

GDP bal oldali tengely

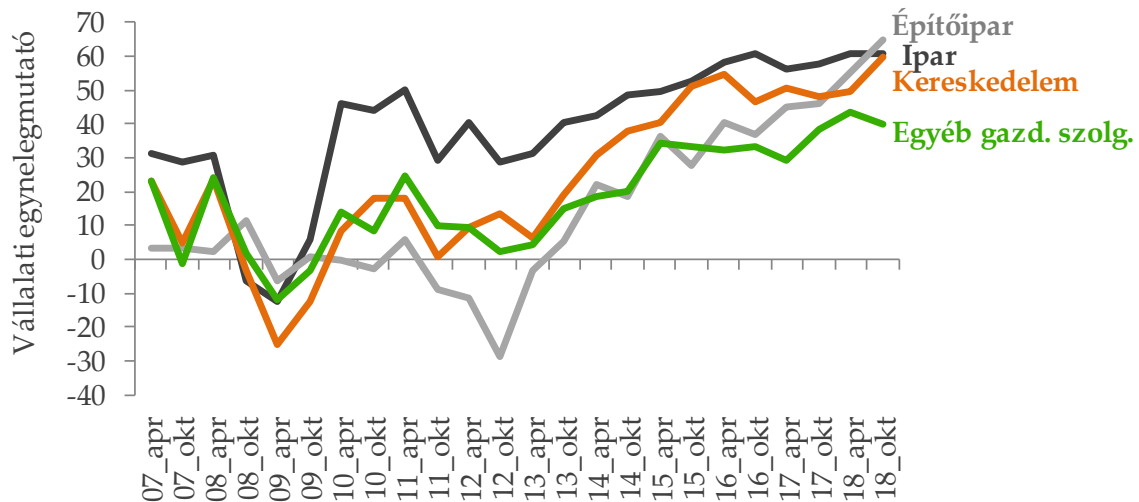
GVI Konjunktúramutató: jobb oldali tengely

A GVI Konjunktúramutató alakulása vállalati jellemzők szerint

A Konjunktúramutató értéke az építőipari (+65 pont) vállalkozások esetében a legmagasabb, az ipari cégek esetében 61 ponton, a kereskedelmiek körében 60 ponton,

míg az egyéb gazdasági szolgáltatások esetében csupán 40 ponton áll. Jelentős elmozdulás az előző félévhez képest az építőiparban, illetve a kereskedelemben tevékenykedő vállalkozások esetében következett be, ahol 10 ponttal nőtt a mutató értéke áprilishoz képest.

2. ábra: A GVI Konjunktúramutató alakulása gazdasági ág szerint, 2007. ápr.–2018. okt.

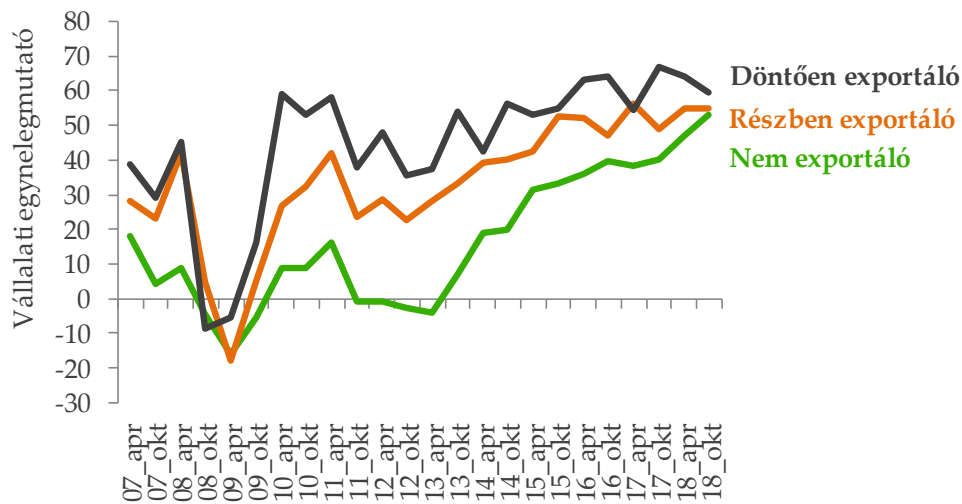
Forrás: GVI 2018

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

Exporttevékenység szerint azt láthatjuk, hogy a döntően exportáló cégek között a legmagasabb a Konjunktúramutató értéke (+59 pont), a részben exportálók esetében +55 pont, míg a nem exportálók körében +53 pont. Miközben a nem exportáló cégek

kategóriájában 6 ponttal nőtt, a részben exportáló cégek esetében pedig stagnált a mutató értéke, addig a döntően exportáló vállalkozások között 5 ponttal csökkent az előző félévhez képest.

3. ábra: A GVI Konjunktúramutató alakulása exporttevékenység szerint, 2007. ápr.–2018. okt.

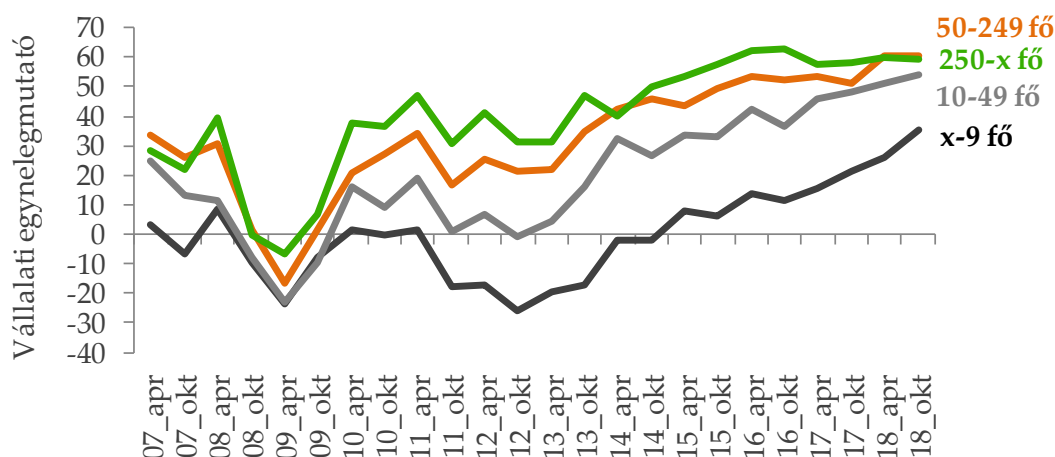
Forrás: GVI 2018

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A cégméret szerinti elemzés azt mutatja, hogy a nagyobb vállalatok várakozásai kedvezőbbek: míg a Konjunktúramutató értéke a 9 főnél kisebb vállalatok körében +35 pont, addig a 10–49 fős kategóriában +54 pont, az 50–249 fős csoportban, illetve a

legnagyobb, 250 főnél nagyobb létszámmal működő cégek esetében pedig egyaránt +60 pont. Jelentős elmozdulás az előző félévhez képest a 9 fő alatti kategóriában történt, ahol 9 ponttal nőtt a mutató értéke áprilishoz képest.

4. ábra: A GVI Konjunktúramutató alakulása létszámkategóriák szerint, 2007. ápr.–2018. okt.

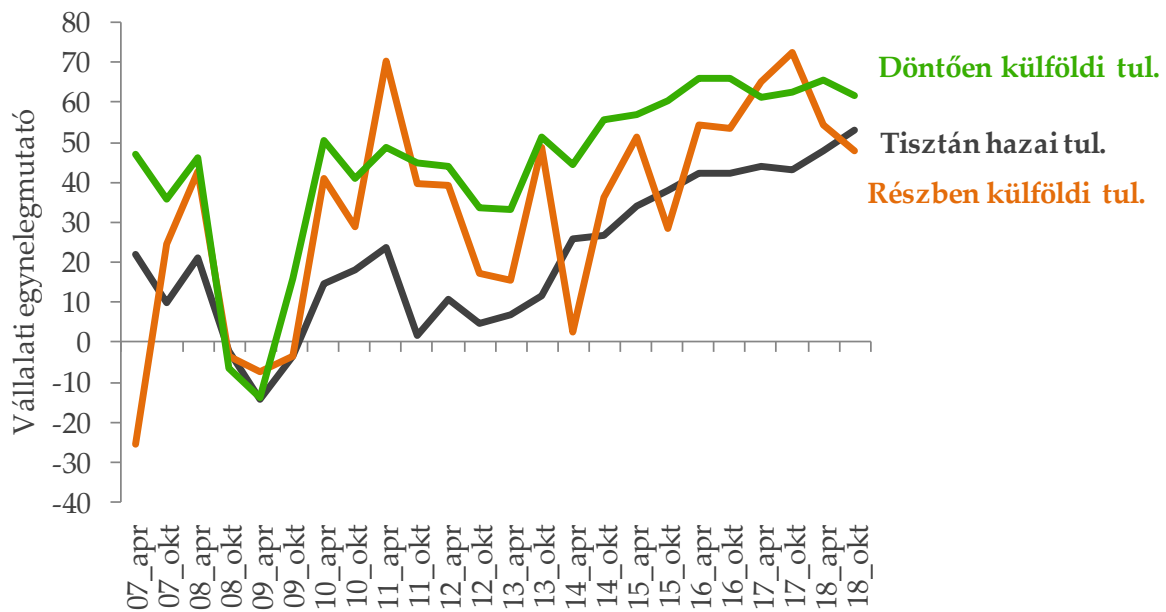
Forrás: GVI 2018

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százalékos skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A cégeket tulajdonszerkezetük alapján vizsgálva azt láthatjuk, hogy a Konjunktúramutató értéke a döntően külföldi tulajdonban (+62 pont) álló vállalkozások esetében a legmagasabb, hozzájuk képest jelentősen elmaradnak a tisztán hazai tulajdonban (+53 pont) álló cégek, különösen pedig a részben külföldi tulajdonúak (+48 pont). Az előző félévhez képest a részben

külföldi tulajdonú cégek esetében 6 ponttal tovább csökkent a mutató értéke. Áprilishoz viszonyítva a döntően külföldi tulajdonú vállalkozások esetén szintén csökkent a Konjunktúramutató értéke 4 ponttal, a tisztán hazai tulajdonban lévő vállalatok körében viszont 5 pontos növekedés tapasztalható

5. ábra: A GVI Konjunktúramutató alakulása tulajdonosi szerkezet szerint, 2007. ápr.–2018. okt.

Forrás: GVI 2018

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A Konjunktúramutató komponensei, illetve az üzleti klíma egyéb indikátorai

A GVI Konjunktúramutató négy komponensből áll:

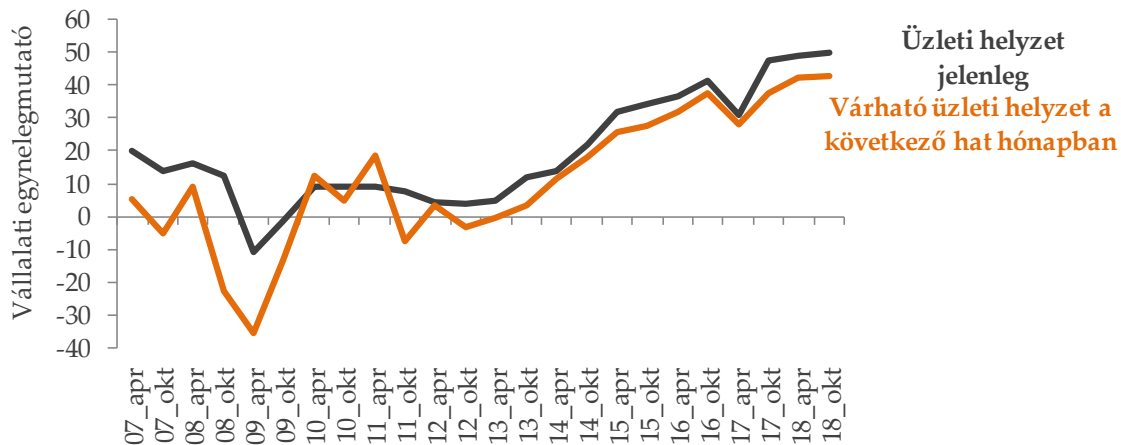
- várható üzleti helyzet a következő hat hónapban
- megrendelések várható alakulása a következő hat hónapban
- gépberuházások volumenének alakulása a következő hat hónapban
- építési beruházások volumenének alakulása a következő hat hónapban.

Az almutatók esetében az állapítható meg, hogy a vállalkozások vezetői optimistábban

ítélik meg cégük üzleti helyzetét és kilátásait, jelenlegi jövedelmezőségét, illetve a beruházások várható alakulását, mint az előző félévben. A jövedelmezőség, valamint a megrendelések várható alakulása kapcsán jelzett vélemények viszont némileg negatívabbak a 2018. áprilisi szintnél.

Októberben mind a jelenlegi, mind a várható üzleti helyzetet minimális mértékben pozitívabban ítélik meg a vállalkozások, mint az előző félévben. A két almutató egyaránt 1–1 pontot javult 2018 áprilisához képest, a jelenlegi üzleti helyzet mutatója így most 50 ponton áll, a várható üzleti helyzeté pedig 43 ponton.

6. ábra: Az üzleti klíma összetevőinek alakulása – Üzleti helyzet

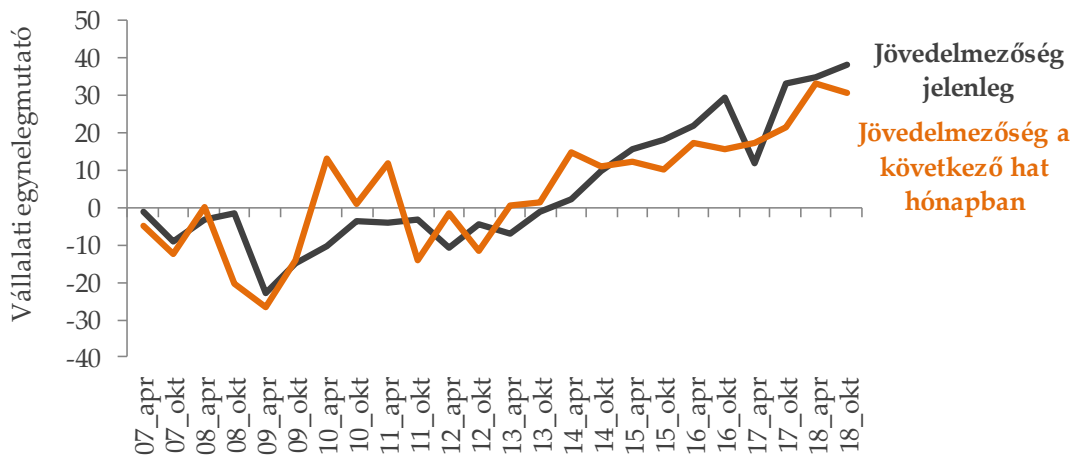
Forrás: GVI 2018

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százalékos skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A jelenlegi jövedelmezőségi helyzet szintén némileg javult az áprilisi eredményekhez képest: 35 pontról 38

pontra emelkedett, míg a várható jövedelmezőség kismértékű, 2 pontos csökkenés után 31 ponton áll októberben.

7. ábra: Az üzleti klíma összetevőinek alakulása – Jövedelmezőségi helyzet

Forrás: GVI 2018

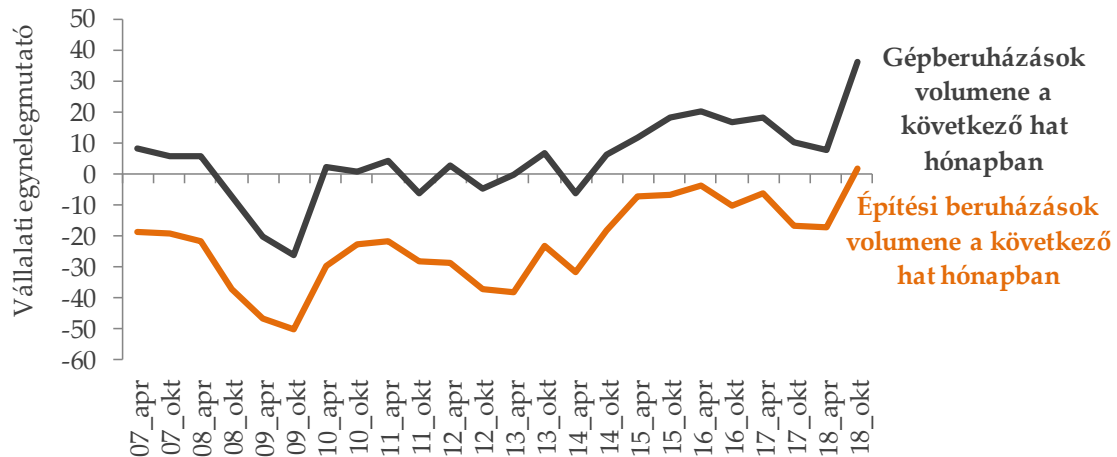
Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százalékos skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

GHT 2018. november–december

A gépberuházások várható volumene 36, míg az építési beruházásoké 2 ponton áll. Mindkét mutató esetében jelentős változás történt áprilishoz viszonyítva: az építési

beruházások várható volumene esetében 19, míg a gépberuházások esetében 28 ponttal emelkedett a mutató értéke az előző félévhez képest.

8. ábra: Az üzleti klíma összetevőinek alakulása – Beruházások

Forrás: GVI 2018

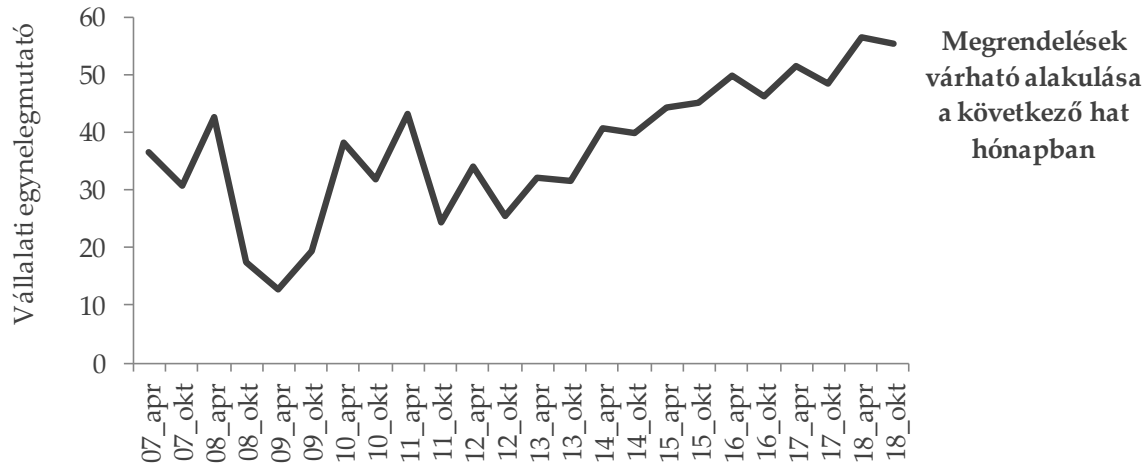
Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százas skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét. Az ábrához az építési- és gépberuházások négy értékű változóját (-100 : nincs, -33 : csökken, 33 : azonos lesz, 100 : nő) alkalmaztuk. A Konjunktúramutató kiszámításának módja, és a felhasznált komponensek részletes bemutatása tanulmányunkban érhető el.

GHT 2018. november–december

A megrendelések várható alakulásával kapcsolatban enyhén pesszimistábbak a vállalkozások: az előző félévhez képest 1

ponttal csökkent a mutató értéke, így októberben 55 ponton áll.

9. ábra: Az üzleti klíma összetevőinek alakulása – Rendelésállomány

Forrás: GVI 2018

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét. Az ábrához a rendelésállomány négy értékű változóját (-100 : nincs, -33 : csökken, 33 : azonos lesz, 100 : nő) alkalmaztuk. A Konjunktúramutató kiszámításának módja, és a felhasznált komponensek részletes bemutatása tanulmányunkban érhető el.

Oktatási és Képzési Figyelő 2018: a kiadvány legfontosabb megállapításai

Az *Oktatási és Képzési Figyelő* az Európai Bizottság szakmai munkadokumentuma, amely az európai oktatási és képzési rendszerek éves értékelését mutatja be. A Figyelő az Oktatás és képzés 2020 stratégiai keretrendszer munkaprogramjának referenciaértékei alapján követi nyomon az EU és a tagországok teljesítményét, valamint részletezi a nemzeti oktatási rendszerek prioritásait és kezdeményezéseit. A jelentés együtt vizsgálja a legfrissebb adatokat, technikai jelentéseket és tanulmányokat, valamint a szakpolitikai dokumentumokat és az egyes tagállamok szakpolitikai intézkedéseit. Az alábbiakban a kiadvány négy fő téma – oktatási és képzési kulcsindikátorok, oktatási és képzési beruházások, oktatási szelekció, szakképzés és felnőttoktatás – köré épülő legfontosabb megállapításait mutatjuk be, kiemelve a magyar helyzet jellemzőit. Az összefoglaló az [Oktatási és Képzési Figyelő 2018](#) és a Magyarországra vonatkozó jelentés ([Country Report on Hungary](#)) alapján készült.

Oktatás és képzés 2020 célkitűzései: kulcsindikátorok

Az Oktatás és képzés 2020 stratégiai keretrendszer munkaprogram, a tagállamok közötti tudásmegosztás és az egymástól való tanulás lehetséges fórumaként 6 cél elérését tűzte ki célul 2020-ig:

1. az oktatást és a képzést korán elhagyók arányának 10% alá csökkentése a 18–24 évesek körében;
2. a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya elérje a 40%-ot a 30–34 évesek körében;
3. a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel (4 éves kortól iskolaköteles korig) elérje a 95%-ot;
4. az alulteljesítő 15 éves tanulók arányának 15% alá csökkentése a szövegértés, a matematika és a természettudományok képességterületeken;
5. a frissen végzettek (azaz az oktatási rendszert a referenciaév előtti 1–3 évben elhagyó közép- vagy felsőfokú végzettségű 20–34 évesek) foglalkoztatási rátája elérje a 82%-ot;
6. a tanulásban részt vevő 25–64 éves felnőttek aránya elérje a 15%-ot.

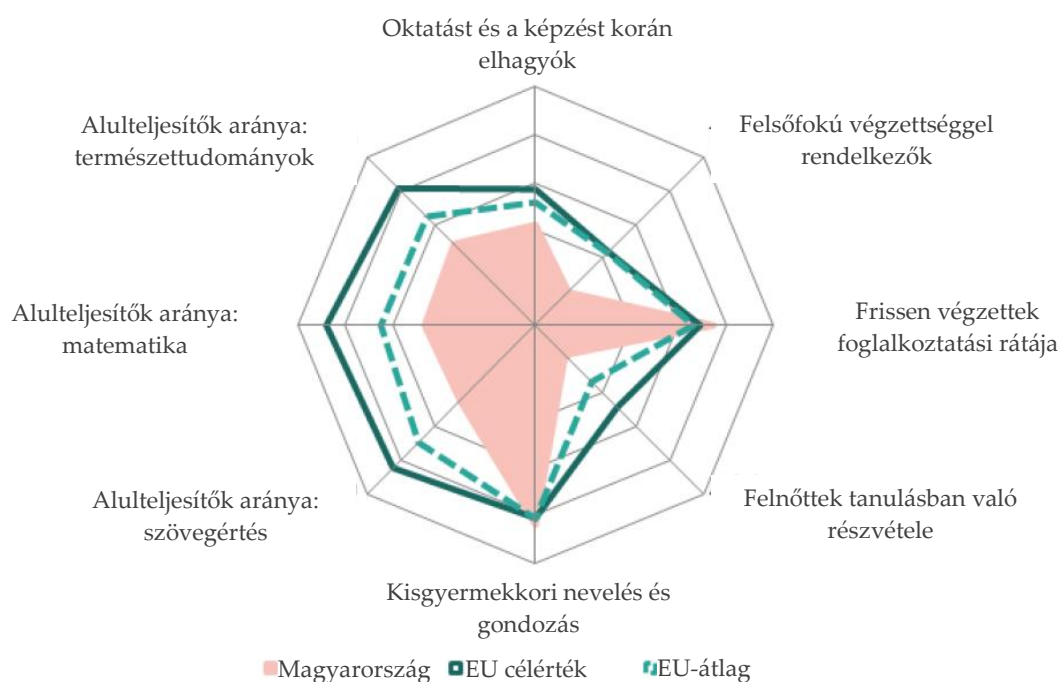
1. táblázat: Oktatás és képzés 2020 célértékei, 2017 (%)

	Magyarország	EU-átlag*	Célérték
Oktatást és a képzést korán elhagyók aránya (18–24 évesek)	12,5	10,6	<10 (Mo.: 10)
Felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya (30–34 évesek)	32,1	39,9	40 (Mo.: 30,3)
Kisgyermekkorai nevelés és gondozás ¹⁶	95,7	95,3	95
Alulteljesítő 15 évesek részaránya szövegértésből ¹⁵	27,5	19,7	<15
Alulteljesítő 15 évesek részaránya matematikából ¹⁵	28,0	22,2	<15
Alulteljesítő 15 évesek részaránya természettudományokból ¹⁵	26,0	20,6	<15
Frissen végzettek foglalkoztatási rátája (20–34 évesek)	84,7	80,2	82
Felnőttek tanulásban való részvétele (25–64 évesek)	6,2	10,9	15

Forrás: [Country Report on Hungary](#); 3. o. (Eurostat, OECD PISA).

Megjegyzések: *Az adatok súlyozott uniós átlagértékek, amelyek a forrástól függően eltérő számú tagállamra vonatkoznak; 15 = 2015, 16 = 2016.

1. ábra: A legjobban (külső gyűrű) és leggyengébben (közép) teljesítőkhez képest viszonyított helyzet

Forrás: [Country Report on Hungary](#); 3. o.

Megjegyzés: Minden pont egy maximális érték (a külső gyűrűn megjelenített legjobban teljesítők) és egy minimális érték (az ábra közepén megjelenített leggyengébben teljesítők) közé esik.

Oktatási és képzési beruházások

2016-ban a kormányzati kiadások funkciók szerinti osztályozása (COFOG) alapján az oktatásra fordított általános kormányzati kiadások a GDP 4,7%-át tették ki az EU 28 tagállamában. Az államháztartás kiadásain belül az oktatás részesedésének uniós átlaga stabilan 10% körül mozgott az utóbbi években (2016-ban 10,2% volt).

Az Unió egészében az oktatásra fordított összes kiadás reálértékben 0,5%-kal növekedett 2015 és 2016 között. Ugyanakkor 12 tagállamban – azaz több tagállamban, mint a megelőző évben – csökkenés érzékelhető e tekintetben. A legnagyobb emelkedést Romániában mértek, ahol reálértéken számolva 18,4%-kal többet költöttek oktatásra 2016-ban, mint 2015-ben. Vagyis esetükben az oktatási kiadások GDP-hez viszonyított aránya 0,6 százalékponttal, a közkiadásokon belüli aránya pedig 2,2 százalékkal emelkedett az előző évhez képest. Ezzel szemben Bulgáriában reálértéken számolva 9%-os csökkenés következett be 2015-höz képest. Esetükben a GDP arányában mért oktatási ráfordítások 0,6 százalékponttal csökkentek, azonban az oktatási kiadások államháztartási kiadásokon belüli aránya nem változott (ami az államháztartási kiadások általános csökkenését jelzi). 2015-ről 2016-ra Csehország, Litvánia, Magyarország és Szlovákia esetében is viszonylag nagyot csökkentek reálértékben az oktatásra fordított kiadások.

Magyarországon az oktatásra fordított általános kormányzati kiadás a GDP százalékában 2016-ban 4,9% volt, ami magasabb a 4,7%-os uniós átlagnál. Az oktatásra fordított összegek az összes közkiadás 10,5%-át tették ki, ami szintén

meghaladja az uniós átlagot (10,2%). Ugyanakkor reálértéken számolva az oktatási kiadások 5,8%-kal csökkentek az előző, 2015-ös évhez képest.

Az oktatási ráfordítások mértéke függ az egyes országok demográfiai folyamataitól is. Annak ellenére, hogy a magyar termékenységi arányszám 2010 óta javuló tendenciát mutat, az elmúlt 40 évben tapasztalható népességcsökkenés nem állt meg. Az iskoláskorú népesség az előző tanévhez képest 0,8%-kal csökkent a 2017/2018-as tanévben. Az 1990 és 2016 közötti periódusban a diákok számának csökkenése 10-szer erősebb volt, mint az iskolák számának csökkenése. Mindez csökkenti az oktatási kiadások hatékony felhasználását.

Az oktatási közkiadások legnagyobb aránya (40%-a) a középfokú és a posztsekunder (nem felsőfokú) képzések finanszírozását biztosítja. Ezt követik az általános iskola előtti (kisgyermekkor) nevelésre és az általános iskolai oktatásra (kb. 30%), valamint a felsőoktatásra (kb. 15%) fordított összegek. Az oktatásra fordított közkiadások nagy részét tehát a közoktatásra fordítják. Ez nem meglepő, hiszen a közoktatás általában magában foglalja a kötelező iskoláztatást és az oktatásban eltöltött évek körülbelül kétharmadát. A közoktatásra fordított kiadások az összes oktatási kiadások legalább 60%-át teszik ki az összes tagállamban (Litvániában, Magyarországon és Szlovákiában kevesebb ez az arány, Olaszországban viszont több mint 80%). Az Unió 20 tagországában (köztük Magyarországon is) a felsőoktatásra fordított kiadások oktatási közkiadásokon belüli aránya több mint 15%, Finnországban 30% körüli ez az arány.

2. táblázat: Oktatásra fordított közkiadások, 2016 (%)

	Éves változás*		Államháztartási kiadásokon belüli arány		GDP %-ában	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Csehország	0,5	-7,6	11,8	11,3	4,9	4,5
Magyarország	2,9	-5,8	10,2	10,5	5,1	4,9
Lengyelország	3,6	-3,2	12,7	12,1	5,3	5,0
Szlovákia	5,7	-7,5	9,3	9,3	4,2	3,8
EU28-átlag	1,0	0,5	10,2	10,2	4,8	4,7

Forrás: *Education and Training Monitor 2018*; 90. o.

Megjegyzés: *Az államháztartás oktatásra fordított kiadásainak éves változása, állandó áron számolva az államháztartás végső fogyasztását figyelembe vevő implicit deflátor alkalmazásával.

Oktatási szelekció

A PIRLS tantervi alapú nemzetközi szövegértés-vizsgálat 2016. évi eredményei szerint a 4. évfolyamos magyar tanulók szövegértési képessége nagyobb mértékben javult 2011-hez képest (37%), mint a nemzetközi átlag (29%). Az eredmények ugyanakkor azt is mutatják, hogy a magyar diákok 37%-a olyan iskolába jár, ahol többségben vannak a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók, ami a második legnagyobb arány a résztvevő országok között. Összességében az iskolák közötti nagymértékű teljesítménykülönbség erős oktatási szelekciót jelez. Vagyis Magyarországon a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók más országokhoz képest jobban elkülönülnek a nem hátrányos helyzetű társaiktól. A legkedvezőbb és a leghátrányosabb helyzetű tanulók között 57 pont a teljesítménykülönbség, ami 14 ponttal több, mint a felmérésben részt vevő országok átlaga (43 pont). A PISA-vizsgálat – amely a 15 éves tanulók kompetenciáit méri fel – 2015. évi eredményei is azt mutatják, hogy a

magyar diákok társadalmi-gazdasági státuszának tanulói teljesítményre gyakorolt hatása kiemelkedő, a legerősebb a felmérésben részt vevő országok között.

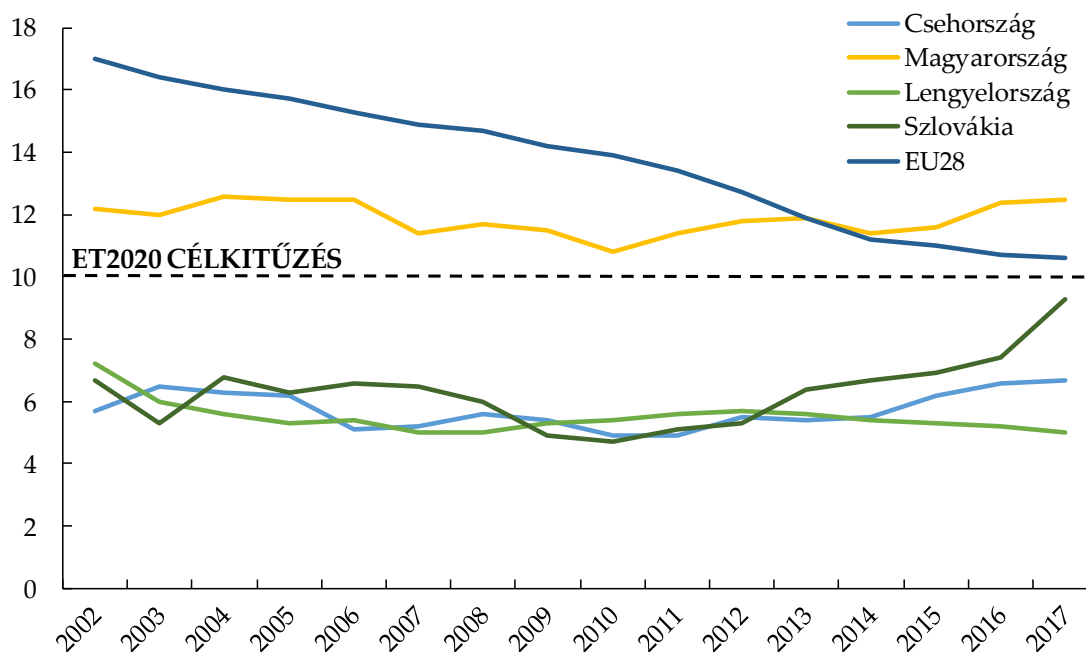
2017-ben a korai iskolaelhagyás (ESL) aránya 12,5%-ra emelkedett, így magasabb, mint a 10,7%-os uniós átlag. Míg az Unió egészében folyamatosan csökken a korai iskolaelhagyás mértéke, Magyarországon 2010 óta nem lett alacsonyabb ez az adat. A tankötelezettségi korhatár 18-ról 16 éves korra történő leszállítását (2012) követően a 17 és 18 évesek középfokú oktatásban való részvétele meredeken (98%-ról 85%-ra) csökkent 2011 és 2016 között. Ezek a tendenciák azt valószínűsítik, hogy a korai iskolaelhagyás tovább fog emelkedni az elkövetkező években, vagyis növekedni fog azoknak a 18–24 éves fiataloknak az aránya, akik legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkeznek, és nem vesznek részt semmilyen oktatásban vagy képzésben. A lemorzsolódás megelőzését szolgáló, 2016 novemberében bevezetett korai jelző- és pedagógiai támogató informatikai rendszer első felmérései azt

GHT 2018. november–december

mutatják, hogy a hallgatók 11%-át veszélyezteti az középfokú végzettség megszerzése nélküli iskolai lemorzsolódás. A korai iskolaelhagyás, lemorzsolódás

valószínűsége jelentősen eltér iskolatípusok szerint: általános iskolában 13%, szakközépiskolában 18%, szakgimnáziumban 12%, gimnáziumban 3%.

2. ábra: Korai iskolaelhagyók aránya a visegrádi országokban és az EU28 átlagában, 2002–2017 (%)

Forrás: Eurostat; online adatbázis kódja: [edat_lfse_14].

Megjegyzés: Definíció szerint a korai iskolaelhagyók indikátora azon 18–24 évesek arányát méri a teljes korosztályon belül, akiknek legfeljebb általános iskolai végzettségük van (ISCED 0-2), és nem is vettek részt semmilyen oktatásban a felmérést (Munkaerő-felmérés, MEF) megelőző négy hétben.

A korai iskolaelhagyás, lemorzsolódás növeli az oktatási szelekciót, a hátrányos helyzetű tanulók társaiktól való elkülönítését. A hátrányos helyzetű tanulóknak nagyon alacsony esélyük van arra, hogy magasabb oktatási szintekre jussanak.¹ A magyar oktatási rendszerben a szelekció már 10 éves korban elkezdődhet (ld. 8 évfolyamos gimnáziumok).

¹ A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya az egyes oktatási szinteken: 6 és 8 évfolyamos gimnáziumban 1%, 4 évfolyamos gimnáziumban 4%, szakgimnáziumban 7%, szakközépiskolában 21%.

A 2017. évi Országos kompetenciamérés (OKM) eredményei szerint a 10. évfolyamos szakközépiskolai tanulók képességszintje átlagosan alacsonyabb volt, mint a 6. évfolyamos tanulóké, továbbá nem mutatott semmilyen fejlődést a 8. évfolyamhoz képest. Ez egyrészt jelzi az alulteljesítő diákok koncentrációját ezekben az iskolákban, másrészt jól mutatja, hogy ez az iskolatípus nem fejleszti eredményesen a tanulók alapkompétenciáit. A felvételi adatok azt is mutatják, hogy különösen a kiemelkedően teljesítő 6 és 8 évfolyamos gimnáziumokba legnagyobb a túljelentkezés, ahova magas követelmények, erős felvételi vizsga sikeres teljesítése után kerülhetnek csak be a

jelentkezők. Az iskolák közötti különbségek tehát már az általános iskolai képzési szinten is jelentősen növelik a jó és kevésbé jó szociális háttérrel rendelkező tanulók lehetőségei közötti szakadékot. Az oktatási egyenlőtlenség szűkíti a társadalmi mobilitás lehetőségét is: az uniós országok közül Magyarországon a legalacsonyabb az esély arra, hogy az alacsony jövedelmű családok elérjék a nemzeti átlagjövedelmet.

Szakképzés és felnőttoktatás

Magyarországon viszonylag magas a szakemberhiány. 2018 első negyedévében csaknem 80 000 betöltetlen álláshelyet tartottak nyilván, ami 33%-kal több mint 2017 ugyanezen időszakában. A szakemberhiányt jól tükrözi, hogy az OECD országok között és az Unión belül is Magyarországon az egyik legmagasabb a felsőfokú diplomával rendelkezők bérelőnye.

A szakképzettek (ISCED 3 és 4) foglalkoztatási rátája 85,9% volt 2017-ben, ami magasabb a 76,6%-os EU-átlagnál. A szakképzésnek két szokásos útvonala van Magyarországon: a szakközépiskola (korábban: szakiskola) és a szakgimnázium (korábban: szakközépiskola), ahol nagyobb hangsúlyt kap a közismereti képzés. A szakképzés két iránya erősen különbözik a karrierlehetőségek tekintetében. A szakközépiskolák gyakorlati munkahelyi képzést nyújtanak közvetlenül a vállalati igényekre fókuszálva, erősen korlátozott közismereti tartalommal. Ez utóbbi és az alacsony társadalmi-gazdasági helyzetű tanulók ezen iskolákban tapasztalható magas koncentrációja együttesen magyarázza a PISA-vizsgálat és az Országos kompetenciamérés során az

alapkompenciák terén mért súlyos hiányosságokat. A szakközépiskolákban végzetek fele betanított vagy segédmunkásként helyezkedik el a munkaerőpiacon. A szakgimnáziumban végzetek, akik oktatásuk során több közismereti tananyaggal találkoznak, sokkal jobb feltételekkel (munkafeltételek, munkabér stb.) kerülnek a munkaerőpiacra, mint a szakközépiskolában végzett társaik. A szakközépiskolában végzetek bérhátránya az életkor előrehaladtával nő, ami egyértelműen azt jelzi, hogy az ezen iskolatípusban szerzett kompetenciák kevésbé transferábilisak, vagyis kevésbé alkalmazhatóak a megszokottól eltérő kontextusban.

Magyarország esetében továbbra is fontos kihívás a felnőttoktatásban való részvétel ösztönzése, különösen a munkanélküliek körében. A felnőttek tanulásban való részvétele (6,2%) jelentősen alacsonyabb, mint az uniós átlag (10,9%). A vállalkozások szakmai képzési tevékenységét vizsgáló adatfelvétel² szerint 2015-ben a munkavállalók 19,4%-a vett részt munkáltatójuk által biztosított továbbképzésen, ami a második legalacsonyabb arány az Unióban. A foglalkoztatottak négyszer nagyobb valószínűséggel vesznek részt képzésben, mint a munkanélküliek. Továbbá a népesség mindössze 50%-a rendelkezik az alapvető digitális készségekkel.

---

² Continuing Vocational Training Survey, CVTS

3. táblázat: Frissen végzettek foglalkoztatási rátája iskolai végzettség szerint, 2017 (%)

	Középfokú vagy posztsekunder (nem felsőfokú) szakképzettség	Gimnáziumi érettségi	Felsőfokú diploma	Középfokú, posztsekunder (nem felsőfokú) vagy felsőfokú végzettség
Csehország	87,5	88,6	91,6	89,9
Magyarország	85,9	69,7	88,7	84,7
Lengyelország	75,2	71,4	89,2	82,1
Szlovákia	81,6	71,9	82,1	81,5
EU28-átlag	76,6	64,1	84,9	80,2

Forrás: Munkaerő-felmérés, Eurostat; online adatbázis kódja: [edat_lfse_24].

Megjegyzés: Az indikátor az oktatási rendszert a referenciaév előtti 1–3 évben elhagyó közép- vagy felsőfokú végzettségűek (ISCED 3–8) arányát méri a 20–34 évesek körében.

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal.

		Vonatkozási időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
	Munkanélküliségi ráta	(Nov)	5.0%	5.1%	5.1%
Németország	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Nov)	51.6	52.3	52.2
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(Nov)	102.0	102.3	102.9
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(Nov)	104		104
	Munkanélküliségi ráta	(Nov)	3.7%	3.7%	3.7%
USA	CB fogyasztói bizalmi index	(Nov)	135.7	135.9	137.9
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Nov)	55.4	55.8	55.7
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Nov)	50.0	50.2	50.2

¹ <https://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Survey-Results/Business-Climate/>

² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

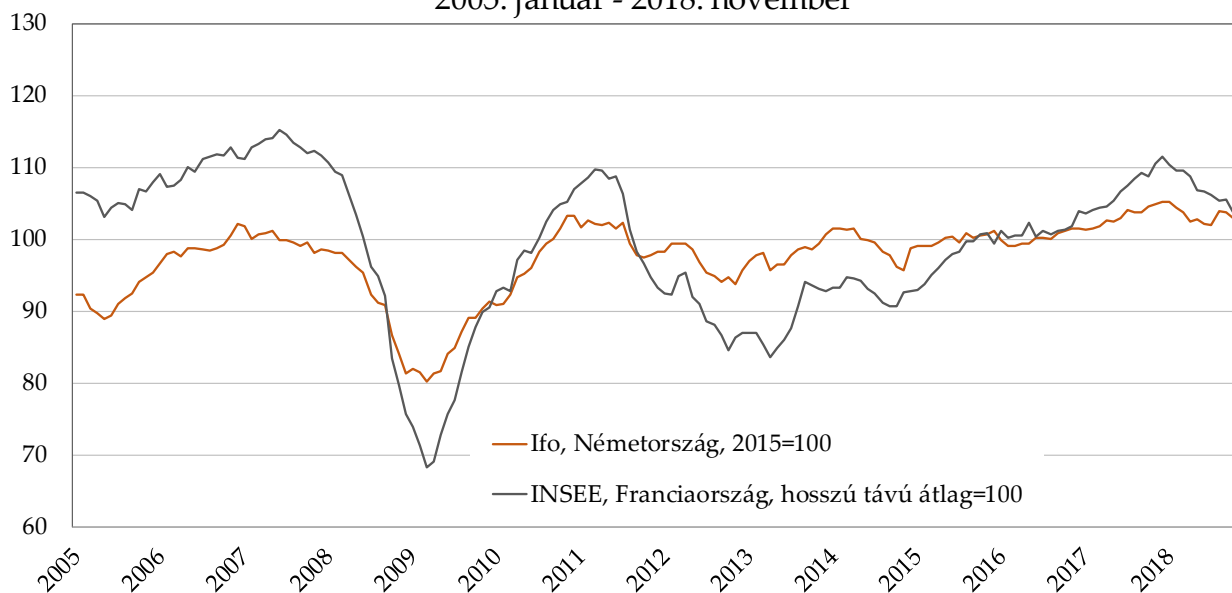
A többi adat forrása: <http://worldeconomiccalendar.com>

Németországban a munkanélküliek aránya az októberi értékhez képest csökkent és alacsonyabb volt, mint a korábban várt adat. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) értéke és az IFO üzleti bizalmi index értéke az előző hónaphoz képest csökkent és alacsonyabb szinten áll, mint a korábbi várakozások. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi indexe az előző hónaphoz képest nem változott. Az Egyesült Államokban a CB fogyasztói bizalmi index és a feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke az előző hónapban tapasztalt értékhez képest csökkent, és alacsonyabb, mint a korábbi várakozások. A munkanélküliek aránya októberhez képest nem változott és a várakozásoknak megfelelően alakult. A kínai beszerzési index kis mértékben csökkent az októberi adatokhoz képest, és alulmúlta a várakozást.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján,
2005. január - 2018. november

Forrás: www.cesifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI

1054 Budapest, Szabadság tér 7.

Tel: 235-05-84

e-mail: gvi@gvi.hu

Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Horváth Ágoston, elemző, MKIK GVI

Szell Krisztián, PhD, elemző, MKIK GVI

Vági Eszter, elemző, MKIK GVI

Kompaktor Emília

Kutatásvezető:

Makó Ágnes, PhD

ügyvezető, MKIK GVI

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:

MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,

2018. november-december, Budapest,

2018-12-17